

ארבע קוליסות, שני קרשים ותשוקה

המשותף לשלוש הפקות תיאטרון שראיתי בשבוע אחד הוא הפשטות. הן לא התאמצו אף לרגע ליצור אשליית מציאות

מיכאל הנדלולץ

הפקת "המלט" של תיאטרון הגלוב הלוונדוני, שהוצגה לפני כשבועיים באולם 3 של הקאמרי בתל אביב, נפתחה כשכל שחקני ההפקה ניצבו על הבמה הקטנה. שניים מהם החזיקו בידיהם שני קרשים שהכתוב עליהם הצטרף לאימרה האנגלית של שני קרשים ותשוקה. (שני קרשים ותשוקה).

קרשים אלה שימשו את השחקנים לסמן את ביצורי אלסינור, לתמונה הראשונה שבה מופיעה רוח אבי המלט. מקור האימרה עצמה, שמהווה גם שם של להקת תיאטרון לונדונית בימינו, הוא במה שאמר הסיפור אלכסנדר דיומא על המחזות שלו, בהשוואה למחזות ויקטור הוגו. הדברים דווחו כאנגליה, כ-1883, ולפייהם כל מה שדיומא זיקק לו על הבמה

להעלאת מחזותיו זה "ארבע קוליסות", שני קרשים (הציטוט המקורי גורס boards ולא planks), שני שחקנים ותשוקה". ברשימה זו אני רוצה להתחייס לשלוש הפקות שראיתי בשבוע אחד. כולן פשוטות, כל אחת בדרכה. איכותן התמצתה באותם שני קרשי במה, השחקנים ואותה תשוקה.

להצגת הפקת "המלט" של תיאטרון הגלוב בישראל היה כל הפוטנציאל להיות אירוע מורכב, בחלקו מסיבות חוקי-תיאטרוןיות. זוהי הפקה נודדת שביימו דומיניק דרמגול וביל באקוהרסט לפסטיבל במלאת 450 שנה להולדתו של שייקספיר בתיאטרון הגלוב הלוונדוני לפני שנתיים. הבימה הציג באותו פסטיבל את "הסוחר מוונציה" בבימוי אילן רונן ומבקריו מדינות ישראל הפגינו או נגד ההפקה. אותם מתנגדים גם קראו

גם בפשטות הזאת היו רמות: היו דמויות שעוצבו באופן מוקצן, או שהמשחק שלהן הצטיין בעודף "תשוקה", דרמטיות מוגזמת כמו למשל במשחק של גרטרוד (מי רנדה פוסטר), או קומיות מופרכת מעט, כמו למשל בדמות פולוניוס (ראוויירי פרטנה). פרט לכך שבהפקה כזאת קשה, אם לא בלתי אפשרי, לעשות זאת אחרת, היתה דווקא בעורפות זו מעלה. הדבר הבליט את הישגי השחקנים שגיי

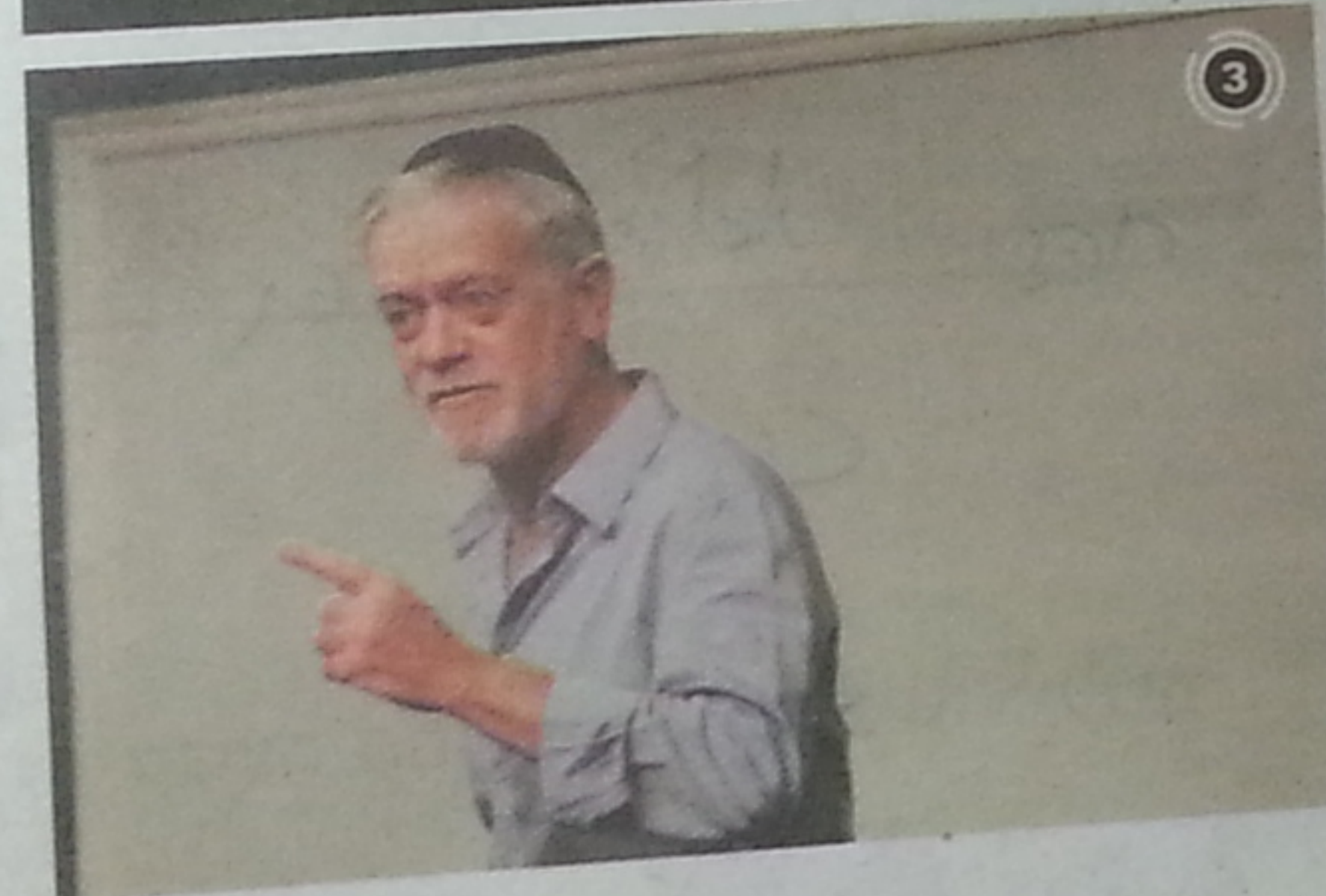
למו את אופליה והמלט. מאחר שזו להקה נודדת, המרעית כ"מחזה בתוך מחזה" בתוך מחזהו הגלוב מגלמים שחקני להקה נודדת המעלה את "המלט", מחזה שבכלילתו להקת שחקנים נודדת מציגה לפני דמויות המחזה, השחקנים מתחלפים בתפקידים. באותו ערב בתל אביב גילמה את אופליה פבה פילדס, בעלת חוות הנערה האנגלייה, בפשטות מכמירת לב, באותה מידה נכונה של תשוקה של אשה צעירה ומבולבלת הנשחקת על ידי עליה גדולה ממנה. את המלט גילם מתיו רומיין וגם הנסיך הדני שלו הצטיין בפשטות טבעית של מי שמנסה להבין מה קורה לו ולמה; הוא התאים את המעשים למלים, ולהיפה כמו שהמלט במחזה מדריך את השחקנים. ופתאום זאת לא היתה יצירת מופת, לא פוליטיקה או פילוסופיה או אינטרפרטציה, אלא סיפור על איש צעיר המנסה לשרוד בנסיבות חזקות ממנו, בתשוקה האנושית של לחיות, לפעול אם אין ברירה, ולא לפחד למות.

החיים החולפים

פשטות מסוג אחר לגמרי מצאתי בהצגת "הרביעייה" של תיאטרון הספריה שליד בית הספר למשחק בית צבי. התיאטרון הוקם כדי לאפשר לבוגרי בית הספר לשכלל את עבודתם המקצועית. ארכבת שחקני ההצגה

אינם בוגרי בית צבי. עם זאת, גם בימי מקים התיאטרון גרי בילו הבליחו לפעמים על הבמה שלו שחקנים ותפקידים שבוטחו יכולים ללמוד מהם (שמעון פינקל הופיע שם ב"קצרת

הרכב כמו שעלה בתיאטרון הספריה בהצגת "הרביעייה" עוד לא היה: כמעט 320 שנות חיים במצורף יותר מרבע מיליון של ניסיון בימתי

1. "הרביעייה". אנושיות בסיסית; 2. "המלט". להפעיל את הדמיון; 3. "המתחזקים". מדהים כמה שזה לא מדהים צילומים: יוסי צבקר, יעל אילן, איוני ברין

היו דמויות ב"המלט" שעוצבו באופן מוקצן, או שהמשחק שלהן הצטיין בעודף "תשוקה", דרמטיות מוגזמת כמו למשל במשחק של גרטרוד

הישראל, כל עוד הם רוצים ויכולים לעלות על הבמה. צפיתי בהם בהתפעלות, גם מפני שזכרתי למרים וזהר את מרתה שלה בימי מפוזר מוזיקלי וולף של

אדוארד אולי בבימויו של היי קילוס (1966), וליליא קניג את "סנטי" של סלבוטיר מרוזק בבימויו של אלכסנדר ברידיני (1967), ליהודה אפרוני את "החור" לה המחזמה של מולייר בבימויו של קלוד רוי בהבימה (1977); ההפקה המיוחדת והמחזרה הזאת הוצגה שש פעמים בלבד ולאילן דר את היותו "קרס" במחזה של חנוך לוין בבימויו בתיאטרון חיפה (1975). כאן הפשטות היא עניין לא פשוט, מפני ששחקנים ותפקידים הם, לפעמים, גם אוסף הרגליהם על הבמה, ובמקרים לא מעטים אישיותם חזקה מהדמויות שהם מגלמים. במקרה הזה המחזה נכתב כך שהוא מאפשר לשחקנים אלה להיות במיטתם ולשמור עליהם. על הבמה יש ארבעה כיסאות וארבעה עמדות מפרספקט שקוף. קיסר תחזיק את המטה. ראשי התיבות של Keep it simple, stupid, כל מה שאתה יכול לעשות, עשה אותו. התיאטרון הצר היא שלפני קשה מאוד להשיג את ההפקה הזאת.

זה מה שיש

ההצגה השלישית שראיתי, "המתחזקים" של תיאטרון התא, היתה הפשטות בהתגלמותה: היריבין פרידלנדר עולה על במה, ועליה שולחן ולוח. הוא מגלם מחזיר בתשובה, כשפיו טקסט שכתב. מיכאל כשנת 1987 וביצע או שלמה ניצן. והמחזיר מחזיר, בהתנשאות של הדתים על פני החילוניים (הוא יודע שהקהל חר לה; הוא גם ירפא אותו, באמצעות החזרה בתשובה). הבמאי הוא מי

כאל גורביץ', והתוצאה, אכן, היא פשטות במיטתה. מה שאתה רואה זה מה שיש. פרידלנדר מעולה, עם מתק השפתיים, הביטחון העצמי, התנשאות החלקלה. בשנת 1987 הדברים אולי נשמעו מופרכים ומגזרניים, אף שהחומרים נלקחו מהמציאות. כיום, אף שהטקסט עודכן, זו כבר כמעט לא סאטירה אלא חיקוי המפגש אחרי המציאות משחקי הגימטריה מוכרים את "בבא בוכד" של "זהו זה" וערכי החזרה בתשובה שמציע המחזיר כולל אידי 16 קצה, כבר לא מצמח ררת. זה פשוט, ענייני, ומדהים כמה שזה לא מדהים. החשש הוא שזה כל כך פשוט, עד כי ההצגה עוד עלולה בטעות להחזיר משהו בתשובה. בשנות ה-70 היתה לצ' האמריקאי מלת מפתח בפיתוח אמצעי לחימה: Kiss, ראשי התיבות של Keep it simple, stupid, כל מה שאתה יכול לעשות, עשה אותו.

התיאטרון הצר היא שלפני קשה מאוד להשיג את ההפקה הזאת.